

Dr. Al. Trăculescu 22. II. 1932.

10

TARA IN CAIPURI

- conferință despre expoziția « România
în Fotografii », ținută la « Cartea Româ-
nească » de la 10-29 Februarie 1932.

TARA ÎN CHIPURI

Prin structură și rost, o expoziție este, spre a
a folosi un termen de aritmetică, o ridicare la pătrat
a realității. O creștere plastică și sintetică, astfel
incât să poată fi, dintr'odată, percepută vizual în toa-
tă amploarea și diversitatea ei. Indiferent de subiect,
totul ^{se vede} ~~vedus~~ la elementele esențiale și caracteristice,
aidoma plantei care, presată, rămâne între filele ier-
barului în aspectul ei definitiv și inalterabil. Cu
atât mai mult, în cazul unei expoziții care vrea să
adune și grupeze, pe panourile ei, fețele multiple și
contrastate ale unei întregi țări.-

Delegat oficial, am alcătuit în ultimii doi ani,
patru expoziții de prezentare turistică a României,
prin imagine și material documentar, în țară și în
străinătate: prima în 1930 la Poznan, în Polonia, unde,
în cadrul unei conferințe ~~anuale~~ ^{anuale} drumeției internațio-
nale, pavilionul nostru a fost clasificat, unanim, primul
din 27 de state participante; a doua în țară, în luna
Februarie 1931; a treia, pentru delegații Uniunii Confer-
rinței Interparlamentare și, ultima, recent, în sala
"Ileana" la Cartea Românească, deschisă de la 10 Februarie
până la finele lunii.-

În organizarea lor, reprezentând la început Direc-
ția Presei și în acest an Subsecretariatul de Stat al
ei, am procedat, prin comparație, în metoda de prezen-
tare a materialului. Bunăoară, sunt țări al căror an-
turistic e valabil integral: Elveția. Acolo ~~acotimp~~ ^{acotimp} nu
e niciodată sinonim cu obstacol. Ca pretutindeni dis-
tincte, iarna și vara se completează prin contrast.
Diferența dintre ele constituie mai totdeauna o tentație

în plus pentru drumet: înseamnă posibilitatea de a avea pentru același realitate două aspecte, două măști; total diferite și deopotrivă atrăgătoare.-

De sigură Elveția, și ca ea altele, este o țară desăvârșit utilată turistic: mijloace rapide de transport, case de adăpost și hoteluri în tot locul. În acest fel, însăși distanța dintre anotimpuri se elimină: mai puțin decât o jumătate de oră de, adesea, drumetului puțința de a urca, fără efort, de la pomul al cărui candelabru primăvara a aprins toate florile ei, până la vârfurile a căror eternă iarnă scapă legilor de travestire ale pământului.-

Dar cazul Elveției nu poate fi, de bună seamă, și al noastră. Mai întâi pentru insuficiența așezărilor turistice, care face țara accesibilă piciorului numai un singur anotimp; vara. Și apoi pentru dificultatea de a escalada înălțimile de altcineva, în afară de puținii pasionați temerari și neosteniți ai altitudinilor.-

Căci nicăieri, ca la noi, nu lipsește oamenilor de bani acest instinct al speculării frumosului natural, deși marile exemple convingătoare, (Iugoslave, italiene, etc.) sunt numai la câteva zeci de ore cu trenul. Ca și în trecut, marea masă a publicului românesc ia, și astăzi, contact cu zăvorștele taine ale munților și apelor noastre, numai prin intermediul firav și lecturii. Faptul pr trebură să surprindă și preocupă, mai ales că, prin toată creația populară veche, literară și artistică, firea românului se vedește a fi aceea a unui popor profund și indisolubil legat de natură: "cețru frate cu românul", este un adevăr niciodată desmintit în manifestările sufletului popular. Dela obicinuitul "foaie verde" cu care "nește orice cântec sau stih, și până la "Micrița", totul se desfășoară în cadru natural: în plai, în păduri sau la la munte.-

Ar fi fost deci firească, evoluată cu timpul, această înclinare spre natura să fie dusă, în vremurile noastre, către o drumeție autohtonă, organizată și amplă. Ori, situația este cu totul alta: mișcarea turistică, înțeleasă ca o nevoie de viață, generală și susținută, nu lipsește. Spectacolul german al trenurilor care pleacă arhipline de turiști în ajunul sărbătorilor, spre vecinătățile muntoase, este ceva necunoscut țărilor noastre. Muntele ca obstacol, ca mișcare, nu există. Vilegiatura românească se oprește mai totdeauna la poalele lui. Arar cătează să se aventureze pe pobile care duc spre înălțimi: este ceva rezervat unui număr încă foarte restrâns, în majoritate tineri, copii unacri; iar un om în vârstă, echipat pentru ascensiune, riscă să fie decibiceiu un pretext de glume și ironie pentru trecători.-

În această situație, opera de cucerire a marelui public în sensul unei drumeții autohtone, revine desigur, în primul rând, fotografiei. O fotografie bună este un indemn spre natură. Alături de actul estetic, ea înseamnă tentația de a culege cu ochiul, ori direct cu urechea, bunăoară, cântecul subțire și afund al vântului, care fuge prin mii de ace ale brazilor, schimbând pădurea totată într-o harpă; creiată anume pentru respirația imensă a muntelui și arcele amare ale florilor care suferă că n'au fost niciodată mângâiate de o mână omenească. Sau bucuria, aspră și fără egal, a skiorului care-și caligrafează, pe zăpada pură a vârfurilor, izbânda de a fi sfărâmat, cu fiecare efort sportiv, lacătele obstacolelor și ale înălțimilor. Și, în fine, toate celelalte rândri și biruinți cu care natura nu uită să răsplătească pe drumeț.-

Fotografia duce poate spre o limpezire a realității. Niciodată însă la o falsificare a ei. Chiar în sensul frumos, de pildă al picturii: în raport cu un tablou, peisagiul participă în fotografie într-o pro-

porție aproape absolută, creșcând din realitate dar rămânând între limitele ei, fotografie elimină orice discuție și convinge.-

Nespusă decât marilor libertăți ale artei, fantazia pictorului proiectează deseori lucrurile aproape magice: același subiect în forme nenumărate, aceleași forme în diferite nuanțe. În vreme ce, ochiu fidel, obiectivul nu poate fixa pe retina plăcii fotografice decât o singură realitate: cea autentică.-

Invers decât la pictor, arta fotografiei e mai mult în funcție de condițiile exterioare decât de cele lăuntrice. Esclusiv receptiv, aparatul fotografic înregistrează integral ceia ce la artist e, de fapt, simplu prilej sau punct de plecare al speculațiilor: în pictură realitatea este cel mult arcuș care trece peste coarde, cântecul fiind în genere al artistului și nu al peisajului.-

Evident, o diferență între obiect și răsturnarea lui în apele clare ale plăcii fotografice există totuși. Una e să urmărești pe hartă cursul unui râu, alta e să legi, prin imagine, tovărășia lui. Să-i ascuți glasul infinit multiplicat ^{de} prin orchestra neobosită a pomilor vecini. Să întrezărești în depărtări vag boltite porți țărănești și turle semețe de biserici. Sau să intuești șoapta de orgă profundă a lanurilor și fognetul de mătase al apelor.-

Dar distanțele sunt infinit mai mici: în primul rând document, deci instrument de propagandă turistică prin excelență, fotografia este glasul pentru ochi, cel mai viu al realităților.-

Tară din belșug dăruită cu nenumărate frumuseți, cele mai multe picate din pumnul plin de daruri al lui Dumnezeu, iar unele făcute de mână omului, drumurile și potecile României sunt totuși mai puțin străbătute decât ar merita-o, drumeția fiind o deprindere care tre-

bue stimulată și crescută cu multă grijă. Unele scoli străgine au pentru ea ore speciale de studii. În așteptarea lor, nădăjduim că fotografia va fi o chemare asvilită: în nevoie unui început în acest domeniu, dificil ca oricare început, noi îl vedem în ea; va fi avocatul cel mai bun în acest proces al absenței noastre de gând pentru turism, a cărui dezbateră nu poate să mai rămână mereu fără termen.-

Aducând între aspecte naturale dintre cele mai diverse, fotografia le asimilează, prin intermediu vizual, definitiv interior: ehiot înalt al pământului, muntele nu mai rămâne, bunăoară, simplu accident geologic, ci se integrează, ca într'un portativ, pe o scară de valori terestre în care valea, apele și câmpul sunt asemeni unor note alcătuiră, dincolo de aspectul imediat, o partitură unică și armonioasă, care n'așteaptă decât pasul ca să fie descifrată.-

În acest înțeles, esențial pentru un turism, drumetia noastră ar avea la îndemână unul dintre cele mai complete peisagii. Nu ar trebui decât în începutul, spre a se ajunge în scurt timp la obiceiul mișcării în natură: la nevoie excursiei.-

Astfel încât, o expoziție de vederi românești trebuie înțeleasă și ca o predică. Egal rostită pentru ochi ca și pentru suflet.-

De aici, ca și în cele precedente, în recenta expoziție dela Cartea Românească, am insistat în deosebi, cu sprijinul Dl. Petre Juster, Al. Meidlinger, A. Petit și D. Weiss, pentru a căror străduință și pricepere nu trebuie preocupat nici un elogiu, asupra regiunilor accesibile drumetului și elementelor caracteristice ale peisagiului. Începând cu el, am dat prim cuvânt muntelui, capabil prin natura lui să impresioneze și tenteze mai mult decât, de pildă, șosul. Iar în cadrul muntelui, am preferat regiunile, în care ascensiunea se putea efectua

mai facil. Am inceput astfel cu Bucegia. La două ore și jumătate cu trenul distanță de București, cu numeroase poteci marcate și casele de adăpost ale Touring-Clubului Carpatinei ^{Admirului} ei prezintă avantajul de a fi cei mai apropiați și la îndemâna turistului. Apoi masivul munților Brașovului și Piatra Craiului, de asemenea cu numeroase cabane și drumuri pentru ușcat. În fine munții Făgărașului, mai frământați decât Bucegia și presărați cu numeroase lacuri provenite din vechi ghețari.-

Nu lipsesc nici cursurile de apă. În fruntea lor Fundrea; drum milenar al Europei spre orient; apoi Marea Neagră, văzută când în coastele drepte ale țărmului ei depe coasta de argint, când în așezările balneare din vecinătate.-

Dezvoltată în acest cadru, viața omului i-a rămas asemenea: plină de mișcare și culoare. Tipul etnic a rămas intact și total diferențiat de al altor popoare. Fotografiiile expoziției s'au străduit să-l surprindă în câteva din atitudinile lui caracteristice: la lucru, la joc și în creațiile de seamă artistice. Se poate astfel vedea ecstazul oltenesc, de un desen bogat și colorat sobru, ^{lungă} ~~și~~ din Maramureș sever și aproape fără ornamente; ori cel bucovinean, dimpotrivă, de o bogată fantazie în motivele decorative. Se poate observa de asemenea, cum fiecare regiune a adaptat, după un gust aparte, elementele arhitectonice populare: Svelta casă de piatră a Olteniei, în contrast cu aceea din Basarabia; mândrele clădiri ale Maramureșului sari ridicate spre cer acoperișul lor ascuțit, sprijinit pe arcade admirabil sculptate, alături de casa moldovenească cu acoperiș potolit și larg, fără arcade sau stâlpi stilizați. ^{la meșteri țăr.} ~~Arhitectonicele~~ ^{Arhitectonicele} porțile constituiesc una dintre realizările de frunte ale spiritului artistic popular: arde și simprelinzătoare, ele sunt sculptate cu acei vechi și particular dar suav și caligrafiei în lemn.-

Dela ele, prin câteva troițe, trecerea s'a făcut firese spre monumente și mănăstiri. Expoziția s'a străduit să le prezinte pe cele mai frumoase și de valoare ale țării și n'a uitat să infățișeze nici minunatele țesături în sur și perle, icoane bizantine, obiecte de artă bisericască, unele evaluate la sute de milioane, pe cari ele le cuprind. Și, de bună seamă, expoziția ar fi fost incompletă, dacă n'ar fi prezentat câteva din celelalte locuri de atracție turistică românească, cum de pildă castelele regale, cetățile Ardealului și acele depe Nistru, lângă cari, prin contrast, s'au alăturat aspecte de viața contemporană: vederi în diverse regiuni ale țării, peisajii petrolifere, agricole, forestiere și industriale.-

Tot acest material a fost fixat în 220 de piese fotografice, a căror dimensiuni se cuprind între un metru și 50/60. Fiecare tablou lucrat astfel ca, năstrându-se tot timpul în atmosfera unitară a sălii, să oprească totuși ochiul vizitatorului, prin codul în care subiectul considerat de obiectivul fotografic.-

Negreșit, un gând stăruitor al nostru a fost ca expoziția, prin elementele ei, să aducă din toate deceniile de viață românească să poartă alcătui, pentru ochiul și sufletul vizitatorului, o imagine autentică a țării. Văzută, firește, deopotrivă prin vestigiile trecutului cât prin toate imensele noastre posibilități turistice, culturale și scenice.-

M. P. Pantă